

»Skriver du om vores tur,« spurgte en af mine rejseledsagere, mens vi asede og masede op ad den stejle, sneklædte fjeldskråning tæt på Svalbards hovedby, Longyearbyen, på øen Spitsbergen. »Kun hvis den viser sig at have almen interesse,« svarede jeg.

Lone Nørgaard i dagens kronik

Hvorfor lærer skoler og forældre ikke børnene, at de ikke må smide affald? Mine børn lærte både hjemme og i skolen, at affald hører til i dertil indrettede beholdere.

ELLEN HARTMANN

Gyldenlandsvej 15, 1., Charlottenlund

KORT SAGT

Lad os nu få uddifferentieret moms

Efter at have læst artiklen i JP 20/7 om valget mellem ferie og mad, må jeg endnu en gang undre mig over, at regeringen ikke sætter uddifferentieret moms i værk. Det kan ikke være meningen, at der skal tjenes på prisstigninger af mad. Andre lande, vi sammenligner os med, kan finde ud af det, derfor må vi også kunne. 25 pct. moms på mælk og kartofler er ikke rimelig, men o.k. på spiritus og tobak.

Marianne Vejlo
Sylvestervej 36, Esbjerg V

Døllemsak på hospitalet

Efter nyheden om at Odense Universitetshospital nu, i lighed med mange andre sygehuse og hospitaler, har indført tilbud om såkaldt "helbredende/beroligende" musik for patienter på opvågning efter en operation, er det et dybtfølt ønske fra min side, at ordet tilbud her skal opfattes bogstaveligt, dvs. at musikken vil kunne frages. Den mulighed oplevede jeg ikke selv efter en operation (Silkeborg Centralsygehus), hvor jeg som rygmarsbedøvet var tvunget til at lytte til "døllemsak" i to timer. Havde mit bevægelsesapparat ikke været sat ud af kraft, ville jeg skyndsomt have fjernet mit mishandlede legeme fra denne yderligere helbredsmæssige belastning. *Ove Skyum Andersen*

Gunløgsvvej 1, Skanderborg

Vent, cyklister!

Man må kunne gavne færdselssikkerheden ved at vedtage den enkle bestemmelse: Ved veikryds må cyklister aldrig overhale andre køretøjer højre om. Ved et lysreguleret kryds, som jeg ofte passerer, gives der først grønt lys for cyklister og gående, når der er stop for den øvrige trafik. Det må kunne gøres mange flere steder. Både det ene og det andet til gavn for alle parter. *Poul Worm Skovvang 26, Haslev*

Statsministeren bør læse JP's leder

JP skriver i sin fine leder 22/7: »Et anstændigt omdømme burde være afgørende for enhver forretning, ethvert firma eller andet foretagende, der tilbyder varer, service eller tjenesteydelser og dermed er afhængigt af kunders tilid. Dårlig service og beskidt behandling rygtes, og det er skidt for forretningen«. Det gælder selvfølgelig også for forretningen Danmark, så jeg håber, at statsministeren også har læst JP's leder. Jeg vil anbefale, at han sender en kopi af denne til alle sine ministre. Selvom integrationsministeren igen er gået i flyverskjul, er jeg sikker på, at statsministeren kender hendes mailadresse. *Niels J. Hansen Hartmannsvej 5, Kgs. Lyngby*

Spørgsmålstegn ved EU-projektet

Tænk, hvis Silvio Berlusconi havde været regeringschef for en EU-kandidat. Så ville hans mulige, kommende kolleger have kastet sig over ham som løver. Men nu? Nu er han inde i varmen og derfor fredet. Er der noget at sige til, at nogen sætter spørgsmålstegn ved EU-projektet? *Niels Albertsen Bakkedraget 11a, Ebeltoft*

Skriv til os på debat@jp.dk

De er velkommen til at sende et læserbrev til Morgenavisen Jyllands-Posten. Vi bringer kun indlæg alene sendt til JP og beder Dem skrive: "Kun for JP". Breve sendes til: Debatredaktionen, Jyllands-Posten, Grøndalsvej 3, 8260 Viby J. Se også www.jp.dk

Af SVEN OVE GADE

Illusionister

MIT kendskab til Saxo Bank er nogenlunde ikke-eksisterende. Jeg kender heller ikke Lars Seier Christensen, men deler hans synspunkter om euroen og i vidt omfang om skattepolitikken. Derimod er jeg uenig i hans syn på udlændingepolitikken. Mit kendskab til Ny Alliance er større, og som sikkert hovedparten af de 99,7 procent, der ikke vil stemme på partiet, kan jeg lynhurtigt forklare, hvad der fra starten var i vejen med projektet, og hvorfor det måtte gå galt. Flere udtalelser tyder på, at Lars Seier Christensen ikke bærer rundt på falske illusioner om sit nye parti. Alligevel vover han pelsen og springer ud af skabet, om ikke som fuldblodsrepublikaner, så i hvert fald som et menneske, der ønsker at bære et politisk medansvar. Der er næppe tvivl om, at han vil være en gevinst for partiballonnen, hvor luften sivede ud. Ikke så meget på grund af de penge, han sikkert vil spytte i partikassen; nok så meget fordi han forlængst har manifesteret sig som et menneske, der er blottet for de standardiserede velfærdsholdninger.

★

De "politiske kvaksalvere" – et udtryk hentet hos Weekendavisens kyndige politiske medarbejder Hans Mortensen – fik ikke overraskende moralsk kvababbe. De forudser, at Seier Christensen med klækkelige bidrag til partikassen vil købe sig til politisk magt og blive en slags partijejer. Risikoen kan naturligvis ikke afvises, men der er jo også den mulighed bare at betragte den rige bankdirektør som en engageret borger, der har lyst til at forfægte sine meninger i et politisk parti. Er det i øvrigt meget bedre, når hovedparten af partierne kompenseres for mange års medlemsflugt med dræn i statskassen og får finansieret flugten fra virkeligheden?

For mange år siden arbejdede jeg i Industrirådet, i dag Dansk Industri, hvor jeg havde rig lejlighed til at studere nogle af datidens erhvervskoryfæer. Det var sjældent en oplevelse. Hovedparten var traditionalister med et firkantet forhold til virkeligheden, især den politiske. Deres meninger var ikke mindre forudsigelige end LO-bravaderne. Da jeg engang havde holdt foredrag om økonomisk demokrati (et modeemne dengang) for en fabrikantforening, faldt et par af bestyrelsesmedlemmerne over mig og anklagede mig for at være kommunist. Min brøde? Jeg havde blot doceret nogle synspunkter, som var endosseret af Industrirådets formand. Enhver forestilling om, at disse mennesker ville kunne påvirke den offentlige meningsdannelse, var ikke mere realistisk, end hvis chimpanserne i Zoologisk Have pludselig fik mund og mæle.

★

Lars Seier Christensen har forlængst dokumenteret, at han ikke blot kan tælle penge i banken, men at han også har selvstændige, særdeles kvalificerede meninger. Hermed adskiller han sig fra fortidens koryfæer og nutidens management-typer, hvis andelige liv for det meste ikke rækker ud over at holde øje med tallene på bundlinjen, for slet ikke at tale om de unge folketingsmedlemmer, som end ikke har formået at færdiggøre en uddannelse, men alligevel mener sig kaldede til at vejlede de umælende far, altså vælgerne. – Rent bortset fra, at bankdirektøren blot har meldt sig ind i et parti, som de politiske kvaksalvere forlængst har afskrevet. Og naivitet i 6. potens bør vel ikke tages alvorligt, hvis illusionen om at være politisk ekspert skal være andet og mere end en illusion...

Kun plads til bestsellere

Af ROBERT JOHANNES RASMUSSEN
Jagtvej 34, 1., Odense C

JEG ER netop hjemvendt fra Berlin – denne prægtige, tyske storstad – hvor kulturen (og her ikke mindst litteraturen) lever og ånder under langt mere frodige vilkår end herhjemme.

Tag for eksempel de tyske boghandlere – eller nærmere bogkatedraler – der for en dansker repræsenterer en vidunderlig og uvant diversitet af litteratur. Her kan man rent faktisk formå at finde frem til andet end blot femi-krimier og alskens andet mentalt underudfordrende bestseller-gøgl.

Herhjemme kan man læse i dagbladene, at vore egne boghandlere er fortørnede og triste – ja, avisoverskrifterne lader os endog vide, at de er sure.

De føler, at de af deres leverandører – forlagene –

bliver gået i bedene, da disse i stigende grad på internt opretter handelsportaler, der sætter dem i stand til at falbyde deres litterære udbud til billigere penge, end tilfældet er i de fysiske butikker. Boghandlerne føler med andre ord, at forlagene underbyder dem, hvilket der også kan være noget om.

Ikke desto mindre bør de danske boghandlere nok nærmere (frem for at fare i flint) forsøge at acceptere, at markedsvilkårene har ændret sig radikalt, og at forbrugeren ikke længere – i hvert fald ikke de informerede af slagsen – kan nøjes med det sterile og stereotype udbud af rentabel og oversat bestsellerlitteratur, disse kan mønstre.

Alsiddighed mangler

Hvor er diversiteten? Hvor er den litterære alsiddighed, der kunne gøre det til en fornøjelse at støve boghandlerens hylder igennem for ukendte bogperler? Der er i sandhed ikke megen spås ved at træde ind i en dansk boghandel, hvis man vel at mærke har en interesse for litteratur, når man blot én gang for har sat sine ben i en tysk bogkatedral.

Men skraldet skal naturligvis ikke blot dynges over på boghandlerens skuldre. De præsenterer blot det udbud, der af forlagene stilles til rådighed. Ikke megen litteratur, der ikke allerede uden for den danske grænse har fået det gyldne bestsellerstempel, oversættes.

Man bliver derfor nødt til at ty til internettet – når nu man ikke lever i Berlin – uanede muligheder. Her finder man nemlig al den litteratur, der sandsynligvis aldrig – hverken oversat eller på original – vil finde plads på boghandlerens til bestsellerlitteratur øremærkede hylder.

Henvist til nettet

I dag er man således bevidst om, at hvis man vil have fingre i den nyeste litteratur, skal man enten vente på den danske oversættelse (der sandsynligvis ikke kommer), eller man skal ty til internettet og hente en engelsk, tysk, fransk eller anden udgave hjem.

Det danske bogmarked er struktureret efter en arkaisk forlagsbranche, der ikke tør at gå imod strømmen, men velvilligt lader sig føre af forudsigelig mainstream. Kun det sikre bliver intro-

duceret i oversættelse, kun det rentable kan man finde i handlen. Det er et marked, der dikteres af forlagene underdanige velvillighed over for pengelitteraturen. Der er derfor ikke megen fornøjelse i at ose i de danske boglader, da man på forhånd ved, hvad man kan vente at finde på hylderne.

For internettets lysaligheder blev alment kendt og populært ubredt, havde boghandlerne bedre kår. Nu er det globale bogmarked ikke længere borte end den nærmeste computer med internetadgang, hvilket har omstruktureret måden at handle litteratur på.

For hvorfor skulle man bevæge sig ned i en boghandel med et forudsigteligt repertoire af litteratur, når man hjemmefra har adgang til en alsidig verden af bøger, der endog også er langt billigere end i den lokale bestsellerbutik?

Men det er naturligvis altid rart at have et sted, hvor man kan købe papir, konfortartikler, legetøj, film og computerspil, og – hvem ved – måske Danmark en dag bliver moden til at få sin første rigtige boghandel med plads til alsiddighed og hylder uden krimier.

7 Sval, svalere, Svalbard

om en søndag

Claus Bryld, Emilia van Hauen, Jens-Peter Bonde

Elisabeth Dons Christensen, Egon Clausen, Søren Pind

BLÅ BOG Lone Nørgaard

→ Lektor, cand.mag i dansk, engelsk, filosofi og køn & kultur.
→ Arbejder som voksenunderviser, skribent og boganmelder på Jyllands-Posten.

→ Forfatter til bøgerne "Sex, løgn og kvinder" (1993), "Børn, løgn og kvinder" (2001) og "Aktiv selvhjælp – et forsvar for aktiv dødsbølge" (2002). Redaktør (med Tabita Wulff) og bidragyder til Storm over Europa. Islam – fred eller trussel? (2006).

www.lone-noergaard.dk
www.respublica.dk

i dag

Lone Nørgaard

Det er en nærmest surrealistisk oplevelse at stå ved vandet kl. 00.15 i blændende sol og skue den røde kugle for bagefter at gå hjem og nattelæse uden elektrisk lys.

»Skriver du om vores tur,« spurgte en af mine rejseledsagere, mens vi asede og masede op ad den stejle, sneklædte fjeldskråning tæt på Svalbards hovedby, Longyearbyen, på øen Spitsbergen. »Kun hvis den viser sig at have almen interesse,« svarede jeg – ihukommende alle de gange, jeg har skullet lægge øjne til folks ikke alt for opsigtsvækkende rejseoplevelser.

Men Svalbard er værd at stifte bekendtskab med, uagtet rejseruten for de fleste vinterturister danskere normalt går syd- og ikke nordpå. Af gode grunde, for koldt er der på Svalbard selv i juli, eftersom øgruppen på ca. 62.000 km² befinder sig i Nordishavet.

Svalbard er i dag en del af kongeriget Norge til trods for, at russerne også har haft lange fangarme ude efter øerne på grund af deres store kulforekomster. Ud over minedriften er det lille samfund økonomi baseret på turisme og forskning i de arktiske områder. Denne forskning bliver opsamlet på Longyearbyens universitet, som ud over arktisk ekspertise er leveringsdygtigt i design til topkarakter. Toiletterne oven i købet med pil opad.

Svalbard er placeret mellem 74 og 81 grader nordlig bredde og 10 og 35 grader østlig længde og har arktisk klima med mørketid fra 27. oktober til 15. februar og midnatssol fra 20. april til 22. august. I sidstnævnte periode går solen ikke ned under horisonten, og det er en nærmest surrealistisk oplevelse at stå ved vandet kl. 00.15 i blændende sol og skue den røde kugle for bagefter at gå hjem og nattelæse uden elektrisk lys.

Selv om Svalbard befinder sig så højt mod nord, er samfundet ikke isoleret. Tre stenkast fra Longyearbyen ligger lufthavnen, som har ruteflytrafik til Tromsø, Oslo og Murmansk/Moskva, og aldrig har jeg set så velforsynede sportsforretninger. Friluftsland, Naturligvis, Forst- & Jagtvesen og Spejdersport kan godt gå hjem og lægge sig.

De fleste turister tager til Svalbard i sommerperioden for at opleve midnatssol og natur på vandre- og bådture, hvor flora, fauna og dyreliv kan tages nærmere i øjesyn. Bådturene kan fx finde sted i toer-kajak, hvor to-

talt uøvede får chancen for at padle omkring i isfjorden. Godt nok iført et udstyr, der ville gøre sig på forsiden af Sportsfan, men smart gear rækker som bekendt ikke, når naturen slår til. Heldig var jeg derfor at få min kajakdebut i smult vande og klart solskinsvejr, for allerede dagen efter, at jeg selv havde fjumret rundt med pagajen, gik det galt for et par andre vovehalse. To mand kæntrerede og faldt over bord på grund af vejr, vind og bølgegang, men dog lynhurtigt reddet i land. Lokalsamfundet er klar over, hvad turisterne betyder for Svalbards økonomi, og at der skal passes på gæsterne, fordi de lægger mange penge. Det er en alt andet end billig fornøjelse at feriere i isbjørneland, og ikke mindst fødevarerne er dyre.

Apropos isbjørne, så må ingen bevæge sig uden for Longyearbyen, medmindre m/k er udstyret med gevær. I sandhedens interesse var de eneste isbjørne, jeg opnåede at se, de to udstoppede pragteksemplarer på henholdsvis Radisson SAS Polar Hotel og museet, men den unge svenske pige, som blev dræbt af en isbjørn lige uden for byen for 10 år siden, er endnu et lokalt samtaleemne, og geværkravet håndhæves med stor nidkærhed.

Hvad gjorde så mest indtryk? – altså ud over naturen med isbræer og fuglefjelde:

De to russiske bosættelser Barentsburg og Pyramiden. (Den sidste er ikke længere beboet, for i 1998 blev byen lukket, da man fandt ud af, at det var for

dyrt at have to kulminer i gang). Man sejler derud, og vejret skal ikke være særligt hårdt, for passagererne – iført varmedragter - hænger ud over rælingen. Sosyge er imidlertid for intet at regne mod det trostesløse syn, som møder en ved ankomsten. Monumentale bygninger i russisk stil, men så trist, gråt forfald og oversalt med fugleklatrer – en dræber af et boligmiljø, som passende modsvarer minearbejdernes hårde slid i de kolde, ofte meget lavloftede gange. Momentant fremtrådte mit lærerjob i forklarer lys, og ganske fortrængt var både kompetencekataloger og kontrolure.

Longyearbyens kirke og dens varme modtagelse af turisterne. Ikke bare udleveres en "køreplan" på flere sprog, der guider uøvede kirkegængere gennem højmessens, men efterfølgende disktes også op i pejsestuen med kaffe, kager og konversation. Slædehundene og deres indbyrdes hierarki. Man kører ikke i hundeslæde om sommeren, men i stedet spændes spandets 13 hunde under hidsig og højlydt, forventningsfuld gøen for en vogn-på-hjul efter et sindrigt system, der sikrer mindst mulig slagsmål i geledderne. Først løber altid en tæve (!), derpå seks par sat sammen af en overhund og en underhund, som kender sin plads og derfor holder sig fra at strides med makkeren.

Svalbards miljøpolitiske mål er at fremstå som en af verdens bedst forvaltede vildmarker – et mål, som Longyearbyens ca. 1800 indbyggere er medvirkende til at realisere i dette særegne samfund, hvor mørket hersker fire måneder om året, en nordmand i gennemsnit bor fire til fem år, og befolkningen udskiftes med en fjerdedel om året.

Skulle nogen undre sig over, hvorfor mennesker ganske frivilligt bosætter sig i denne barske, arktiske udkor, er forklaringen enkel: Den unikke natur – sat i relief af en skatteprocent, som selv en ultraliberalist kan forstå: 15,8.

